

דגם תשובות – בית, חינוך ומשפחה, מס' 005371, קיץ תשע"ט

הערה למעריך: הכתוב בסוגריים מרובעים אינו מחייב את הנבחן.

פרק ראשון

על הנבחן לענות על ארבע מן השאלות 1-5.

1. יצר ויצירה

- א.** המגע בין איש לאישה הוא דבר יקר ונעלה וצריך להיזהר ולהשתמש בו רק לחיבור שבין איש לאשתו (עמ' 40; עמ' 39).
- ב.** הפירוש שהרב יצחק הוטנר דחה – אף על פי ששבע ייפול צדיק, מכל מקום הוא קם. הפירוש שהוא קיבל – מהות הקימה של הצדיק היא דרך שבע הנפילות שלו. (עמ' 52; עמ' 46)
- ג.** (1) גם הגדולים התמודדו עם היצר הרע, חוו מלחמות ומאבקים פנימיים, נפילות והתגברויות, עד שהגיעו למעלה שהגיעו אליה (עמ' 51-52; עמ' 45-46).
- (2) לקבל כל תשובה מתאימה ומנומקת.

2. מתי להינשא?

- א.** ההחלטה להינשא צריכה להיות של בני הזוג עצמם לאחר בדיקת התאמה ביניהם, ולכן צריך שהבת תגדל ותאמר בפלוני אני רוצה (עמ' 57-58; עמ' 52).
- ב.** (1) יש להתחתן בגיל צעיר כדי לא להיכשל בהרהורי עבירה כל הזמן (עמ' 62-63; עמ' 57-58).
- (2) – בגרות רגשית – בימינו רוב הנערים אינם בוגרים מבחינה רגשית. בימי קדם תהליכי ההתבגרות הנפשית היו מואצים. רוב הנערים שהגיעו לגיל שמונה-עשרה כבר היו בשלים לבנות בית.
- אחריות לנהל משפחה – למרבית הנערים היום חסרה אחריות לניהול משפחה בגיל שמונה-עשרה. בימי קדם בני העשרה כבר היו שותפים מלאים בכלכלת הבית והייתה להם אחריות חלקית לניהולו.
- מבנה המשפחה ורמת הציפיות ההדדיות של בני הזוג – בימינו רמת הציפיות הרגשיות ההדדיות של בני הזוג גבוהה יותר מבעבר. לכן בגרות רגשית מפותחת מאוד היא תנאי לנישואין מוצלחים.
- [הערה למעריך: די בשני נימוקים].
- (עמ' 59-58; עמ' 52)
- ג.** הכלל ההלכתי הוא העוסק במצווה פטור מן המצווה (עמ' 59; עמ' 53).

3. קידושין ונישואין

- א.** (1) השלב: אירוסין, קידושין.
- (2) הלכה:
- אדם אחר שבא עליה חייב מיתת בית דין.
- אם בעלה רוצה לגרשה, צריך לתת לה גט.
- [הערה למעריך: די בהלכה אחת]
- (עמ' 70; עמ' 66)
- ב.** באהבה אמיתית יש אחריות רבה והתחייבות גדולה (עמ' 76; עמ' 72).
- ג.** (1) בכל סעודה שנערכת עם החתן והכלה במשך שבעת ימי המשתה.
- (2) שני התנאים הם: מניין אנשים, "פנים חדשות" – אדם שלא היה נוכח בחתונה או בסעודת "שבע ברכות" של אותו זוג.
- (עמ' 79; עמ' 75)

4. מחויבויות שבין איש לאשתו; בניית הבית

- א. (1) חכמים חייבו את הנשים בחובות מסוימות כדי ליצור שותפות ואיזון במבנה הבית ובתפעולו, ובכך למנוע מצב שבו יחוש האיש כי רק הוא נושא בנטל החובות בבית ויבואו בני הזוג לידי איבה.
- (2) מלאכות שהאישה עושה לבעלה: טוחנת, אופה, מכבסת, מבשלת, מניקה את בנה, מצעת לו המיטה, עושה בצמר. [הערה למעריך: די בשלוש מלאכות] (עמ' 88; עמ' 84)
- ב. לאישה מובטח סכום ראשוני שיעזור לה במקרה שהיא מתגרשת או מתאלמנת (עמ' 91; עמ' 87).
- ג. אורז בפסח: דעה א [הרב חיים דוד הלוי] – כל עוד אין הדבר מפריע לשלום הבית האישה רשאית לנהוג כמנהג בית אביה, והבעל אינו יכול לכפות עליה לנהוג כמנהגו. אולם אם הדבר גורם בעיה של "שלום בית" על האישה לקבל את מנהג בעלה.
- דעה ב [הרב עובדיה יוסף] – צריכה לנהוג כמנהג בעלה כדי לא לפגוע בשלום הבית. (עמ' 105-106; עמ' 100-101)

5. גירושין

- א. טעמים לציווי לכתוב גט:
- אישה שמזנה עלולה לטעון שבעלה גירש אותה בדיבור.
 - גירושין באמצעות דיבור עלולים לגרום לריבוי מקרי גירושין.
 - כתיבת גט עשויה לגרום לבעל להירגע ולהתחרט.
- [הערה למעריך: די בשני טעמים] (עמ' 154; עמ' 150)
- ב. (1) "גט מעושה" הוא גט שהבעל נתן לאישה לא מרצונו אלא בכפייה.
- (2) מותר לכפות על איש לתת גט לאשתו כאשר הנישואים אסורים על פי ההלכה, כאשר האיש חולה במחלה מסוכנת ומדבקת, כאשר האיש עקר, כאשר האיש אינו מפרנס, כאשר האיש אינו מוכן לחיות חיי אישות עם אשתו, כאשר האיש נואף ובוגד באשתו, כאשר האיש נטש את משפחתו, כאשר האיש מתעלל פיזית ונפשית באשתו.
- [הערה למעריך: די בשני מקרים] (עמ' 155)
- ג. (1) "הרחקות דרבנו תם" הן מגבלות (סנקציות) שהחברה מטילה על סרבן גט עד שיסכים לתת גט לאשתו.
- (2) דוגמאות להרחקות: לא מדברים איתו, לא נושאים ונותנים איתו, לא מארחים אותו, לא מאכילים אותו, לא משקים אותו, לא מלווים אותו, לא מבקרים אותו כשהוא חולה.
- [הערה למעריך: די בשתי דוגמאות] (עמ' 155-156; עמ' 157)

פרק שני

על הנבחן לענות על ארבע מן השאלות 6-10.

6. קידושין

- א.** קדושת עם ישראל באה לידי ביטוי בבניית הקשר הזוגי על ידי חופה וקידושין (עמ' 71, עמ' 68).
- ב.** החפץ צריך להיות שווה פרוטה. לומדים מכך שקניין האישה אינו קניין של רכוש. (עמ' 72-73; עמ' 68-69)

7. מצוות עונה

- א. (1)** שארה – מזונות. כסותה – בגדים. עונתה – חיי אישות.
- (2)** ההקשר בתורה: אמה עבריה. חכמים למדו שאיש שנשא אמה חייב בשלוש החובות האלה, ועל אחת כמה וכמה שחובות אלה מוטלות על איש שנשא אישה באופן רגיל. (עמ' 118; עמ' 110)
- ב.** דברים שאדם צריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות:
- לא יקל בראשו ביותר.
 - לא ינבל את פיו בדברי הבאי [ואפילו בינו לבינה].
 - לא יהיו שיכורים.
 - לא יהיו עצלנים.
 - לא יהיו עצבנים.
 - חיי האישות יהיו ברצון שניהם ובשמחתם.
- [הערה למעריך: די בשני דברים] (עמ' 121; עמ' 113)

8. טומאה וטהרה

- א.** בנות ישראל השוו את דין הנידה לדין הזבה כדי שתהיה לכל הנשים ספירה אחידה ולא תצטרך כל אחת לחשב לעצמה חשבונות מסובכים. [לקבל: בשל צרות הגלות והחשש שתמעט הידיעה להבחין בין דם נידה לדם זיבה; בשל צרות הגלות חששו לטעות בין דם טהור לדם טמא ובין ימי נידה לימי זיבה.] (עמ' 128; עמ' 122)
- ב. (1)** איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב": לא לחבק את אשתו, לא לנשק אותה, לא לדבר עימה דברים בטלים, לא תישן עימו (בבגדיה) על המיטה. [הערה למעריך: די בשני איסורים]
- (2)** מסמיכות זו לומדים שבחיי משפחה יש תקופות שעל האיש לחיות עם אשתו כאילו היו אח ואחות. (עמ' 129-130; עמ' 125-126)

9. ייבום וחליצה; עגונה

- א.** (1) מצוות ייבום: כאשר אדם נשוי מת ולא השאיר אחריו ילדים, אחיו של המת נושא את האלמנה לאישה. המטרה: להקים שם לאח המת, הוולד שיוולד ייחשב לממשך שושלת האח המת.
- (2) אין מקיימים מצוות ייבום אלא מקיימים חליצה.
(עמ' 158; עמ' 159-160)
- ב.** (1) אישה עגונה היא אישה שבעלה נעלם ללא עקבות בלא שנתן לה גט, ואין ידוע אם הוא חי. המעמד ההלכתי של אישה עגונה הוא שהיא קשורה לבעלה ומנועה מלהינשא לאיש אחר עד שיימצא הבעל וייתן לה גט או שיתברר בוודאות שהוא מת.
- (2) הלכות שהקלו בהן חכמים:
— בית הדין מסתפק בעדות של עד אחד שמעיד על מיתת הבעל.
— בית הדין מקבל עדות של אישה (או עדות של גוי) שמעידה על מיתת הבעל.
[הערה למעריך: די בהלכה אחת]
(עמ' 158-159; עמ' 160)

10. שאלות קצרות

- על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.
- א.** איש ואישה רשאים להתייחד אם נמצא איתם ילד מכיוון שילד אינו שומר סוד, והאיש והאישה יתביישו ממנו ולא יעברו עבירה (עמ' 43; עמ' 42).
- ב.** שני תנאים הכרחיים לטבילה כשרה:
— כל הגוף צריך להיות בבת אחת בתוך המים.
— שלא יהיה דבר החוצץ בין הגוף למים.
(עמ' 134; עמ' 130)
- ג.** היבטים רעיוניים לחובת כיסוי הראש:
— היופי של שיער האישה צריך להיות שמור לבעלה.
— אישה נשואה צריכה לשמור את יופייה למען העמקת הקשר בינה ובין בעלה.
— הבדלה והרחקה בין אישה נשואה ובין שאר העולם [לקבל גם: היכר לאישה נשואה] והוספת חיבור בין אישה לבעלה.
— לשמש תזכורת לאישה לנהוג על פי כללי הצניעות.
[הערה למעריך: די בהיבט רעיוני אחד]
(עמ' 148-150; עמ' 144-146)

פרק שלישי

על הנבחן לענות על ארבע מן השאלות 11-15.

11. קידושין

- א.** קדושת עם ישראל באה לידי ביטוי בבניית הקשר הזוגי על ידי חופה וקידושין (עמ' 71, עמ' 68).
- ב.** החפץ צריך להיות שווה פרוטה.
אפשר ללמוד מכך שקניין האישה אינו קניין של רכוש.
(עמ' 72-73; עמ' 68-69)

12. ייבום וחליצה; עגונה

- א.** (1) מצוות ייבום: כאשר אדם נשוי מת ולא השאיר אחריו ילדים, אחיו של המת נושא את האלמנה לאישה. המטרה: להקים שם לאח המת, הוולד שיוולד ייחשב לממשיך שושלת האח המת.
(2) אין מקיימים מצוות ייבום אלא מקיימים חליצה.
(עמ' 158; עמ' 159-160)
- ב.** (1) אישה עגונה היא אישה שבעלה נעלם ללא עקבות בלא שנתן לה גט, ואין ידוע אם הוא חי. המעמד ההלכתי של אישה עגונה הוא שהיא קשורה לבעלה ומנועה מלהינשא לאיש אחר עד שיימצא הבעל וייתן לה גט או שיתברר בוודאות שהוא מת.
(2) הלכות שהקלו בהן חכמים:
— בית הדין מסתפק בעדות של עד אחד שמעיד על מיתת הבעל.
— בית הדין מקבל עדות של אישה (או עדות של גוי) שמעידה על מיתת הבעל.
[הערה למעריך: די בהלכה אחת]
(עמ' 158-159; עמ' 160)

13. התנהלותה של משפחה

- א.** דרך ההתנהלות הראויה היא לא לכפות אלא לנסות לשכנע. לומדים זאת מיעקב שכאשר ציווה אותו ה' לשוב לארץ-ישראל הוא לא הסתפק בהודעה לנשותיו על ציווי ה' אלא הקדים לספר להן את קורותיו עם לבן באופן שהן ישתכנעו בצורך להיפרד מאביהן.
(עמ' 183-184; עמ' 182)
- ב.** אדם צריך להשתדל לא להזדקק לתמיכה כלכלית מאנשים אחרים אפילו אם יצטרך לוותר לשם כך על כל מה שמייחד את השבת מימות החול (עמ' 190; עמ' 188).

14. מצוות עונה; קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א.** שארה — מזונות. כסותה — בגדים. עונתה — חיי אישות (עמ' 198; עמ' 196-197).
- ב.** (1) איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב": לא לחבק את אשתו, לא לנשק אותה, לא לדבר עימה דברים בטלים, לא תישן עימו (בבגדיה) על המיטה.
[הערה למעריך: די בשני איסורים]
- (2) מסמיכות זו לומדים שבחיי משפחה יש תקופות שעל האיש לחיות עם אשתו כאילו היו אח ואחות.
(עמ' 209-210; עמ' 207-208)

15. שאלות קצרות

על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. איש ואישה רשאים להתייחד אם נמצא איתם ילד מכיוון שילד אינו שומר סוד והאיש והאישה יתביישו ממנו ולא יעברו עבירה (עמ' 43; עמ' 42).

ב. "חומרא דרבי זירא": כל אישה שרואה טיפת דם קטנה נוהגת כזבה וסופרת שבעה ימים נקיים עד לטהרתה. חומרה זה נקבעה להלכה כדי שתהיה לכל הנשים ספירה אחידה ולא תצטרך כל אחת לחשב לעצמה חשבונות מסובכים שלא כולן בקיאות בהם.
(עמ' 207-208; עמ' 205)

ג. שני תנאים הכרחיים לטבילה כשרה:
— כל הגוף צריך להיות בבת אחת בתוך המים.
— שלא יהיה דבר החוצץ בין הגוף למים.
(עמ' 212; עמ' 211)